25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7075 — 17 ԱՊՐԻԼ 1909 — ՈՒՐԲԱԹ

30 Avril 1909 — 26me année — N. 7075

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 ՓԱՐԱ — 10 PARAS

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր
» » վեցամսեայ	90	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

آره‌وك

ارمنیجه یومی و سیاسی غزته

صاحب امتیازی قره‌كین بویاجیان

درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԿՈՏՈՐԱԾ
ԱՏԱՆԱՅԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐՈՒՆ

25,000 ՀԱՅ ԶԱՐԴՈՒԱԾ 3,000,000 ՈՍԿԻ ՎՆԱՍ

(ՓԱԽՍՏԱԿԱՆԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ)

ՄԵՐՍԻՆ, 11 ապրիլ

Սահմանադրութեան հաստատուելէն յետոյ, դարերէ ի վեր հալածուած Հայ Ազգին տնտեսական և կրթական զարթնումը և գործունէութիւնը տեսնելով՝ չար նախանձէ չարժած Թուրք պէյեր, աղաներ ու իւլէմաներ իսլամ խուժան-ազգաբնակութիւնը դրդեցին և սարսափելի կերպով հակահայկական քաղաքականութիւն մը ստեղծեցին, եըլարզականէն առաւելագոյնս սաստիկ. այնչափ սաստիկ որ բացէ ի բաց Հայը բնաջինջ ընելու որոշում տուած են սա սկզբունքով թէ աշխարհի վրայ իբր թէ միայն երկու ազգեր ապրած ըլլան, այն է Հայն և Թուրքը։ Հայը բնաջինջ ընելնուն պէս՝ ամբողջ երկրագունդի վրայ փաթթոցաւոր Թուրքեր և միւսլիման ազգախառնութիւն մը մնալով՝ աշխարհիս տիրացած ըլլալ կը կարծեն՝ խաւարախորհուրդ տգիտութեան մէջ մխրճուած։ Եւ սկսան հայ քաղաքական կուսակցութիւնները զրպարտել, լսարան-ընթերցատունը բոլորովին անյարմար դատել. անանուն ընկերակցութիւն մը կազմելու վրայ էինք՝ գործարաններ հաստատելու համար. ասոր ալ խոժոռ աչքով նայիլ սկսան. վերջապէս այնչափ մեզ քննադատեցին որ ամէն օր ամէն կողմ սկսան սուտ տարածայնութիւններ հանել. «Հայերը թագաւորութիւն կ'ուզեն, սուլթան Համիտը բարկացեր է և նորէն անոնց Ջարդուիլը կ'ուզէ։» Յետոյ սուլթան Համիտը Իուսիոյ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի իբր թէ հարցուցած ըլլայ թէ դուք Հայերը կը պաշտպանէ՞ք. անոնք ալ իբր թէ պատասխանած ըլլան. «Մենք ձեր գործին չենք խառնուիր, ինչ կ'ուզէք ան ըրէք»։ դեռ ասոր նման խօսքեր...։ Այսպիսի սուտ տարածայնութիւններով և ապագայի աւարառութիւններու և առեւանգումներու և Հայը բնաջինջ ընելու արբեցուցիչ երաշներով ամբողջ մահմետականները կազմու պատրաստ վիճակի հասցուցին, որոնք կը սպասէին պատեհ առիթին իրենց հայրենիքը կործանող նպատակին իրագործելու համար։

Մենք, Ատանայի Հայերս, բոլորովին տնտեսական զարգացման յարելով, վաճառականութեան, արհեստներու ուժ տալ սկսանք՝ արհեստաւորները 85 % Հայ են, մնացեալը յոյն և մահմէտական)։ Նմանապէս այլեւայլ ընկերակցութիւններ կազմել սկսանք։ Կրթասիրացը՝ որուն հոգը պիտի ըլլար դպրոցները ծաղկեալ ազգերու ծրագիրներովը կառավարել՝ տեղական պայմաններուն յարմարցնելով. համալսարանական հասցնելու ընկերակցութիւն, որուն նպատակը պիտի ըլլար մեր կեդրոնական գոլէճին հասցուցած ուշիմ շրջանաւարտները Եւրոպա զրկելով արհեստներ սորվեցնել, մասնաւորապէս ուժ տալով մեքենագիտութեան, երկրագործութեան և վաճառականութեան. արհեստագործութեանց գլուխներ կազմել արհեստաւորները քաջալերելու համար. վերջապէս մեր Օսմանեան Հայրենիքը ծաղկեցնելու համար մեր գտնուած վայրին մէջ ամէն ջանք և կարողութիւն կը թափէինք. այնչափ կ'աշխատէինք որ կեանքերնիս ժամանակացոյցով որոշուած էր, որուն հաղիւ կրնայինք հասնիլ։

Երանի՜ թէ աս միւսիւլման ազգախառնութիւնը զսպուած ըլլալով մեզի յոյնդոտ չի հանդիսանար։ Կարծես թէ այս թշուառ մարդիկը անպատճառ, վերջնականապէս որոշում տուած են որ սա դրախտանման և հարուստ Հայրենիքը բնաջինջ ընեն...։ Ամէն կողմ նոյն վատ գործունէութիւնը, Եէմէն, Պաղտատ, Պասրա, Հալէպ, Մուսուլ, Կեսարիա, Հայաստան, Կիլիկիա, Փոքր Ասիոյ արեւմտեան կողմերը։ Անհասկնալի է գաղտնիքը։ Բոլորովին անտեղեակ ենք մեր օտար. քաղաքական ընկերակցութիւններուն «Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ»էն. միմիայն Երեսփոխանական Ժողովէն քաշուած հեռագիրէն հասկցանք թէ Ահրարը և Իթթիհատը քաղաքական վէճ ունենալով մէկ քանի օր Երեսփոխանական Ժողովը նիստ չէ գումարեր։ Առ ժամանակեայ կերպով Պոլիս գտնուող Ատանացի Զօր-Ալի անունով հայակերը (Լեւոն Սիսլեան մեծ խաֆիյէյին ընկերը) փետրուար 27ին Ատանա հասաւ Պոլսէն համիտական հրահանգներով։ Ահա վարագոյրը կը բացուի. սկսան. փաթթոցաւորներու գաղտնի միթինկները։ Աւագ ուրբաթ և շաբաթ, որոշումը վերջնական է եղեր Ս. Զատկին համար. բայց որովհետեւ խանութները գոց էին երեք օր, թէ՛ անոնց բացուելուն սպասեցին և թէ՛ 18 ժամ հեռաւորութեան վրայ գտնուող շրջակայ գիւղերու իսլամ ազգաբնակութիւններուն հրաւէր կարդալու համար հաղրէթի ըէյզամպէրի անունով։

Ատանա քաղաքը իրեն համար իբր պազարի օր ունի դշ. օրը (սալը-պազար). ամբողջ գիւղերու իսլամ բնակիչները Ատանա թափած էին այդ օրը՝ պազար ըլլալուն պատճառաւ. խարուեցանք և չարաչար տուժեցինք, քանի որ Զատկի տօն էր (ուշադրութիւն մեր անմեղութեան)։ շատ մը երկրագործներ իրենց ընտանիքներով ագարակները գացած էին օգափոխութեան և Զատիկ ընելու համար։ Երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսանալու գիշերը կը սկսին երկիրը կործանել. Ապտիւլ Գատիր հայակերը իրեն գլուխը հազարի չափ փաթթոցաւորներ ժողվելով ցոյց մը կ'ընէին Գուլումճիներու շուկային թաղը. հոն իրենց առաջին հանդիպողը կ'ըլլայ խեղճ Նաճար Լուֆթիկը որ առաջին հնահատակը եղաւ։ Նոյնպէս ոսկերիչ Աստուրին դուռը կը զարնեն և վախցնելնէն վերջը Ուլի Ճամիի առջեւէն անցնելով և պալատան առջեւը հանդիպող ուրիշ Հայ մը սպաննելով կ'անցնին Եէնի Համամ Մահէլլէսին. հոն հայ ընտանիքները գերի կը բռնեն, կը տանին ախոռի մը մէջ կը թիմեն. արական սեռը, տղայ, հասուկ, ծեր անխնայ ամէնքն ալ իրենց հոգեհատորներուն աչքին առջեւը կը մորթեն, և կիներուն ալ այնպիսի գործողութիւններ կ'ընեն որ երբ հարցումներ ուղղենք այս կիներուն և աղջիկներուն իրենց մասնաւոր վիճակի մասին, «ամա՛ն, մի հարցնէք, հիմա կը խենդենանք» կ'ըսեն. այս գործողութիւնը շաբաթ օրը՝ Ջարդին դադարումէն և կէս խաղաղութիւնը հաստատուելէն վերջը լսեցինք և հաստատեցինք։

* *

Դշ. օրը,(*) Ապրիլ 1ին, օդը հակառակ ամպոտ ըլլալուն երկու երեք հազար այգեգործները կանուխէն իրենց այգին արդէն մեկնած էին. նոյնպէս խանութպանները իրենց խանութները ըստ սովորականին բացած էին և գրեթէ 2/3ը դեռ հաղիւ բացուած՝ շուկային մէջ տարօրինակութիւն մը կը տիրէր, և Թուրք վինավաճառներու խանութներուն առջեւ իսլամները իրարու ձեռքէ կը խլէին զէնքերը (ընդամէնը 5 զինավաճառի խանութ կայ Ատանայի մէջ, որուն 4 հատը մահմետականներուն կը պատկանի և այսօր 9 ամիսէ ի վեր զէնք կը ծախեն անդադար Թուրքերուն և երբեք Հայու մը զէնք չեն տուած. քանի մը անգամ ալ ի զուր փորձեցինք. այս զինավաճառներուն մտցուցած զէնքը մաքսատունէն կը հասկցուի. դեռ առաւօտեան ժամը կէս է (Ը. Թ.), գիւղերուան դէպքին առաջին մասը այսինքն ցոյցը լսուեցաւ իբրև պարզ խնդիր մը. այս առթիւ ամբողջ քրիստոնեայ խանութպանները չուարած, չփոթած էին. 1½ ժամու չափ խանութները բացուելու, բանալու տեսարաններ կային. կը բանան, կը վախնան ու կը գոցեն. անդիէն, վալիին հրամանաւ, վալի մուավինին, Ապտիւլ Գատիրը, Կէրկէրլի Ալին, Սուպհի բաշան (գայմագամատէն) և իւլէմաներ ու էշրէֆներ իւրաքանչիւրին ետին երեք չորս մոլլաներով շուկաները կը պտտին և քրիստոնեայ խանութպանները կը քաջալերեն ըսելով. «աչքն, եավրուլարըմ, պիզ չարշուլը մուհաֆազա իթմիշիզ, սիզին մէսուլինիզ պիզիզ» և այլն կեղծ խօսքերով. այս միջոցին, յանուն հայ ազգին, առաջնորդական փոխանորդ Տր. Արսէն Հայր իրեն հետ առնելով Քաղ. Ժողովոյ ատենապետ Դաւիթ էֆ. Ուրֆալեանը՝ վալիին քովը կ'երթայ այս անվըստահութիւնը վերցնելու և ապահովութիւնը հաստատելու համար։ Մինչ ասոնք Պալատն էին, ժամը 3½ին խուժանը արդէն իր աւարառութեանց և Ջարդին սկսած էր. Դաւիթ էֆ. Ուրֆալեան կոչնչնելով Տէր Արսէն հայրը և միւսէթ քեհեասին՝ ինքը դուրս կ'ելլէ, եւ ամապարանքով Ապտուլգատէրի հետ շուկային երկայնութեամբը կը քալեն. երբ Գարա Սօգու կը հասնին, Դաւիթ աղան Ապտուլգատիրէն կը բաժնուի իր տունը երթալու համար. տասը քայլ հեռանալուն պէս՝ Ապտիւլգատիրը կը հրամայէ գօլճու զապթիէ պօղմասը Արապ Սայիտին, որ մարթինի երեք հարուածով դետինը կը տապալէ Դաւիթ էֆ.ն, ուր քսան վայրկեան վերջը հոգին կ'աւանդէ, վերջին խօսքը սա կ'ըլլայ. «Ազգիս համար զոհ գացի և Ապտիւլգատիրը զիս զարնել տուաւ»։ Ատանայի հայ երեւելիներէն Շատրիկեան Յարութիւն աղան պէլէտիյէ կը հրաւիրեն սովորականէն շատ կանուխ. դայն ալ հոն կ'սպաննեն պէլէտիյէի չավուշները և միեւնոյն տեղը սպաննուած ուրիշ երեք հայերու դիակներուն հետ միասին զէպիլ արապասիով Սէհան գետը կը նետեն։ Առաջնորդական փոխանորդ Տր. Արսէն Հայր և Քեհեան՝ որ հին բէժիմի քաղաքականութեան բաւական տեղեակ է, 'վալիին սենեակը կը մնան իբրեւ գերի ու կ'աղաչեն։ Հիմա ժամը 4 ենք. շուկաները գոցուած, Հայերը ամբողջ իրենց տունը քաշուած, ծակերուն գլխը բարձրացած, ամէն հայ տուն լաց ու կոծի մէջ... մենք Հայերս ինչ՞ը կը խորհէինք երկիրը, հայրենիքը ծաղկեցնելով օսմանեան փառքը պանծացնելու համար, մինչ մահմետական երկրակործաններ ինչ դիւային խորհուրդներ յղանալու վրայ են եղեր։ Մի միայն Օսմանլը լրագրին Ատանայի շրջուն թղթակիցը՝ Սալճըլարին մէջ Թուրքխուժանին հայրենասիրական սրտաբուխ խրատներ տալուն համար իբր Հայ կ'սպաննուի. «ճասուս մը սպաննեցինք» ըսելով քաղաքին մէկ ծայրէն միւս ծայրը երեւակայական լուրեր կը տարածուին. քաղաքը զբաղում ունեցողները իրենց տունները քաշուեցան. հիմա այգիներուն, գիւղերուն և ագարակներուն մէջ մարդ ունեցողներուն վիճակը երեւակայեցէք, ըլլան աղաներ, ըլլան տասը հաղարէ աւելի հայ անդէն բանուորներ։ Դշ. օրը բանուորները ժամը 7-8 ըլլալուն պէս ամբողջ գիւղերը կը դառնան շաբաթական ստանալու. Ալի Մինիֆ պէյի հարցուցէք, նոյնպէս Ապտուլգատիրի տղուն Մէհմէտ էֆ.ին, որ այժմ Պոլիս կը բնակի. նոյնպէս Ատանայի բոլորտիքը գտնուող գիւղերուն իւրաքանչիւրին մէջ առնուազն չորս հինգ Հաճընցի կը գտնուի։

Իսլամ բանուորները երեք չորս օրէ ի վեր գաղտնի չար խորհուրդներով կազմակերպուած ըլլալնուն՝ քաղաքը մնացեր են։ Ամբողջ 25 հայ գիւղերու բնակիչները բնաջինջ եղան, անով տեղով հրոյ ճարակ դարձան. մինչեւ անգամ փոքրիկ իրճիթ մը խնայած չեն և հունձքի դաշտերն ալ ամբողջ ասարածութեան վրայ իսլամները իրենց կենդանիները կ'արածեն. 30,000 ոսկի էօշր կուտային. վերջապէս ինքոր պատմեմ. կամուրջէն անդին Հայ մը Նոյի տապանը դնելու համար չէք կրնար գտնել։ Մենք, քաղաքացիքս, չնորհիւ իսլամ խուժանին աւարառութեանց, կրցանք քիչ մը ինքզինքիս պաշտպանել. 2000 տունի մէջ քաղաքին ճիշդ կեդրոնը եղող ամբողջ քրիստոնեայ եկեղեցիներու և գօլէճներու համաթաղը մասամբ զերծ մնաց թէ՛ Ջարդէն, թէ՛ աւարառութենէն և թէ կրակէն. այս ալ կրնամ ըսել թէ ուստուածային հրաշք մը եղաւ. 56 ժամ տեւեց Ջարդը անդադար. ամբողջ քաղաքակեդրոնի ժողովուրդը՝ հայ, կաթոլիկ և բողոքական եկեղեցիներու, ժեզուիթներու եկեղեցին, «Սէօր»երու գօլէճին և ամերիկեան միսիոնարներու գօլէճին մէջ և Մր. Զէնպըրսի տան մէջ պատսպարուեցան. եթէ այսչափ ալ ինքզինքիս չպաշտպանէինք, մեր վիճակն ալ միւսներուն պէս պիտի ըլլար։ Թաշ Զըգան, Տէվէլիք և ասոնց կից երկու թաղեր մոխրակոյտերու վերածուեցան. նոյնպէս Ճամուզ Կէօլիւ, Համամ Գուրտի, Մէրմէրլի թաղերը՝ արեւմտեան կողմը, նոյնպէս Եէնի Մահալլէ, Քիրէմիթ Քէրխանէսին, Թօզպաս Գալէսին, Գուրու Քէօբրիւ՝ հիւսիսային կողմը։ Շուկային մէջ ամբողջ քրիստոնեայ խանութները թալուեցան. բնաւ ապրանք չկայ (իբ գերբլոը սէնաաթ թիւքէնտի), և մէկ մասն ալ այսինքն զուտ քրիստոնեայ կալուածատէրներուն խանութները այրեցին. նայեցէք զարտուղութեան. շուկային մէջ գտնուող իսլամ խանութպաններուն խանութներու փեղկին վրայ «լա իլլահ ինլալլահ Մուհամմէտ էլ բէսիլ իլլահը իսլամ» գրուած էր կաւիճով. ոմանք ալ գարթոնի վրայ գրելով կախած էին, և քրիստոնէի խանութ մը իսլամի մը խանութին քով գտնուած ըլլալուն պատճառաւ սխալմամբ իսլամ գրած են, և ատոր շնորհիւ այդ խանութը ազատեցաւ։ Նոյնպէս քաղաքակեդրոնի մէջ գտնուող խանութները զերծ մնացին ոեւէ վտանգէ. վերոյիշեալ մոխիր դարձած թաղերուն հարիւրին ութսունը հայաբնակ, հարիւրին 15ը իսլամ և հարիւրին 5ը յոյն ամբողջութեամբ թալուած են տնով տեղով. մէկ մասը հրոյ ճարակ եղած են, մէկ մասն ալ մարթինի և սուրի հարուածներէն սպրդողները և գիւղերային մթութենէն օգտուելով փախչողները ապաստանեցան Թբրբանիին գործարանը, գերմաններուն գործարանը և Պ. Շարթիյէի տունը. Խասը Պաղբը կոչուած թաղին ամբողջ բնակիչները Եանքօ Արթեմիսի տունը ապաստանեցան, որ ռուսական թարգման է։ Ատոնք ազատեցան։

Մեր քաղաքակեդրոնի շրջանին մէջ, ուր երեւելի թուրք հօճայ մը կայ, որուն տունը Դաշնակցականներուն քլիւպին հետ գրեթէ կից է, Թէքէլիղատէ Օսման պէյ անունով ուրիշ մը Բահիմ էֆ. և քանի մը ուրիշ թուրք տուներ (աս Բահիմ էֆ.ն մեզի անձնատուր եղաւ. մենք իրեն հետ բարեացակամութեամբ վերաբերուեցանք և այժմ ալ ողջ առողջ կը պտտի. աղէտալի դէպքը վերջանալուն՝ ստորնութեամբ 18 տարեկան մեր քաջ ընկերներէն մէկը զարկաւ.) իբր զուտ օսմանցի ընտանիքներ ենթադրելով իրը Հայ պաշտպանեցինք. նոյնպէս հացագործ Ահմէտը, դեղագործ Ալի էֆ.ն հանդերձ ընտանեօք 10 հոգիէ բաղկացեալ երկսեռ, 2 հատ զինուոր, 4-5 հատ անձնատուր եղողներ վարի եկեղեցիին մէջ մինչեւ դէպքին վերջը պահպանեցինք և անկէ վերջը ազատ արձակեցինք։ Ասոնք կենդանի վկաներ են. նոյնպէս երկու Մահմէտականներ Լատին կրօնաւորներու յանձնեցինք. ասոնք ալ ազատ արձակուեցան։ Զորեքշաբթի օրը ժամը 3էն մինչեւ ուրբաթ օրը ժամը 9 տեւող ահռելի Ջարդերէն, կրակէն և աւարառութենէն ու առեւանգումներէն յետոյ երբ հայակեր կուսակալը (ուրուն համար կ'ըսեն թէ Եըլտըզի չար պտուղներէն է) Երեսփ. Ժողովէն և հոտ կազմուած դահլիճէն ջարդը անմիջապէս դադրեցնելու համար քաշուած հեռագիրը առաւ, Մր. Զէնպըրսի լուր ղրրկեց որ խաղաղութիւնը պիտի վերահաստատէ (քէյֆէրնին տեղերնին գալէն վերջը)։ մենք ալ այդ մասին Օսման պէյին դիմում ըրինք. վերջապէս ժամը 6ին Դէորգ էֆ. Ֆիքրին, Մր. Զէնպրրսը, Օսման պէյը Սուպհի փաշային տունը հաւաքուեցան և Ջարդը դադրեցնելու համար թուղթ ստորագրեցին։ Մենք ասոր հաւատ չընծայեցինք և միշտ ահուսարսափի մէջ էինք, որովհետեւ խեղճ և նօթի ժողովուրդը ինքնապաշտպանութեան բոլոր միջոցներէն զրկուած էր։

Երեսփ. Ժողովէն և նոր Եպարքոսէն քաշուած հեռագիրը երբ տեսանք սրբոտերնիս քէյֆ մը հանգստացաւ և սկսանք եկեղեցիներու մէջ մնացածներս Աստուծոյ աղօթք ընել։ Ահռելի տեսարան. այսչափ ժամանակամիջոցին մէջ ո՛չ մահը մեզ վախցուց, ո՛չ կրակը և ո՛չ ալ աւարառութիւնը մեր վրայ ազդեց։ Խաղաղութիւնը հաստատուելէն վերջը ամբողջ քաղաքացի մահմետականները գըլուխնին փաթթոցներ փաթթած, մարթինի հրացաններ ուսերնին, սկսան հայ թաղերու մէջ պտտիլ։ Վերջէն հասկցանք որ Ջարդէն քանի մը օրեր առաջ մթերանոցին մէջ գտնուող կառավարութեան բոլոր մարթինները Թուրք խուժանին բաժներ են։ Մենք ալ զարմացանք թէ ինչ հրաշքով ազատեցանք։ Կարծեմ երեւակայական պօմպաներու վախէն էր որ չկրցան քրիստոնեայ եկեղեցիներուն համաթաղերու վրայ յարձակիլ այնչափ, և կամ, աւելի ճիշդը, վերէն եկած սա հրամանին վրայ թէ, «Եւրոպացիները և եւրոպական հաստատութիւնները զերծ կացուցէք։» Եւ ճիշդ ասոր հետեւանքն է որ ամբողջութեամբ յոյն ազգը իբր եւրոպացի պաշտպանուեցաւ և Թուրք խուժանը Յոյներու տուներուն մէջ զօրով մտնելով, Հայեր փնտռեցին Ջարդելու համար. յոյն ձրկնավաճառ Հապիպ աղային տանը մէջ 150ի չափ երկսեռ Յոյներ հաւաքուած էին, ուր 20 հոգի ալ Հայեր ապաստանած էին։ Ասկից և Թրբանիէն և Եանգ. Արթէմիսէն զատ ուրիշ Յոյներ մահուան ճիրաններէն փախչող Հայերը իրենց տան մէջ ընդունելով ազատած չեն երբեք։ Ասոնք ինքզինքնին կ'արդարացնեն թէ Թուրքերը պատուիրած են եղեր որ Հայ մը եթէ ներս առնէք՝ ձեզ ալ կը Ջարդենք. սակայն...

Կը խնդրենք, դուք մայրաքաղաքի մէջ կը բնակիք, այս հայահալած քաղաքականութեան ի՞նչ անուն պիտի տանք. ասոր համար դիմեցէք թէ՛ վարչապետին, թէ՛ Երեսփ. Ժողովին և բացատրութիւն խնդրեցէք։ Այդ քսան Հայերը և Հապիպ աղան 300 ոսկիի չափ ստակ տուած են երբեմն խուզարկող Թուրքերուն։

Դէպքը դադրելէն կէս ժամ յետոյ արդէն ժողովրդեան մէջ սով կը տիրէր. հացագործ Այօսլը Ատուրին խանութը բանալ տուաւ կառավարութիւնը։ Բանալուն պէս՝ մարթինի գնդակին զոհ գնաց. նոյնպէս դէպքը դադրելէն ետքը անլուր խժդժութիւններով 200 հոգիի չափ եւս կորսնցուցինք. կարգաւ այսպէս բնաջինջ պիտի ըլլանք. ո՛չ կը քնանանք և ոչ հաց կրնանք գտնալ ուտելու. երբեք տեղ մը պատահած չէ Ատանայի և շրջականերու պատահած երկրակործանութիւնը։ Ներսն, Լէնկթիմուր պիտի նախանձին այս աստիճան ծայրայեղութիւններ չգործելնուն համար։

Հիմա կատարեալ սով կը տիրէ. հարուստ աղքատ չունինք. մեծահարուստներն ալ ուտելիք կը մուրան լատին կրօնաւորներէն և միսիոնարներէն։ Շուտ օգնութեան հասէք թշուառներուն. մնացած ժողովրդեան 7/8ը անօթի է. հասէ՛ք օգնութեան. չո՛ւտ հասէք, եթէ ոչ մնացածներն ալ անօթութեան և հիւանդութեանց ճիրաններուն մէջ կը փճանան։

Վնասներու մասին ճիշդ տեղեկութիւն չենք կրնար տալ, որովհետեւ տասնըչորս տարի առաջուան Հայերուն վիճակը ունինք. մեր Սահմանադրութիւնը ութը օրէ ի վեր Պարսկաստան գացեր է։ Այս

Ազատութեան հերոս ԷՆՎԷՐ ՊԷՅ

գրութիւնը ուշի ուշով կարդալով՝ դուք ալ մեզի չափ կրնաք հաշիւ մը ընել. 2000էն մինչեւ 2500 տուն այրած են. ամբողջ խանութներուն մէջ գտնուող հարստութիւնները փճացած են. վնասը 3 միլիոն ոսկի կը հաշուուի. անձի կորուստ ՔՍԱՆԸՀԻՆԳ ՀԱՅԱՐ, նուազագոյն հաշուով։

Տարօնը վերի հաշիւէն դուրս է, ուր Հայու խրճիթ մը մնացած չէ որ այրած չըլլայ. վնասները թէեւ լսեցի, բայց ի՛նչ չափով բլլալը չգիտնալուս համար բան մը չեմ կրնար գրել։ Եկեղեցին բոլորովին թալանի տուած են. եկեղեցին վառելու չատ փորձեր ըրած են տախտակներ դիզելով, բայց միայն կրցեր են պատերը սեւցընել։

Համիտիէ գիւղը բնաջինջ եղած է։ Միսիս առ այժմ 2—3 զոհերով ազատած է, ազատական հարիւրապետի մը շնորհիւ։ Ամբողջ Ատանայի կուսակալութեան մէջ երկու հատ թուրք ազատական կայ եղեր։ Ուրախացիր, Օսմանեան հայրենիք !!։

Նոր տեղեկութիւն, քաղուած տեղացի թուրք ոստիկանէ մը՝ հայ ոստիկանի մը միջոցաւ. — Դշ. օր կանուխէն, այսինքն ժամը առաւօտեան 11ին (Ը. Թ.) բոլիս միւտիրին Դաարի պէյ գօլ պրտրտած միջոցին երկու Թուրքեր Հայ մը կը սպաննեն։ Դաարի պէյ երկուքն ալ ձերբակալել կուտայ և դիակը բոլիս իտարէին կը դրկէ. այնտեղ Սաաթխանէյի առջեւէն 8 հատ մօլլա փաթթոցաւոր կը յարձակին Դաարի պէյին վրայ, կեավուր ըսելով կ'ապտակեն զինքը և երկու ձերբակալուածները կ'ազատեն։ Դաարի պէյ վախէն բոլիս իտարէին կ'երթայ, և յետոյ կառքով իր տունը կ'ապաստանի։ Արդէն ասոնց ընտանիքին համար աւանդութիւն կար որ, հայ կրօնափոխ իշխանազուն սերնդէ են. խեղճ Հայերս ասոնց նման չատ մը գաղտնի մարդակերութիւններէ լուր չունինք տակաւին։

Այդ հայ ոստիկանէն քաղուած Միւսիւլման հայակերներու ցանկը. Արիֆ Զատէ Հաճի Ալի էֆէնտի, Տէպպաղ Զատէ Հաճի Ալի էֆէնտի, Խալիլ Իպրահիմ էֆէնտի, Ղանի Զատէ Հաճի Սաիտ էֆէնտի, Իսհագ էֆէնտի (Սուպհի փաշանէն էնիշթէսի), Արնաւուտ Համիտ (ամանէ իմ), Դաարմ Օղլու Եուսուֆ, ժանտարմա Խալիլ չաւուշ, Ալայ պէյին (հին միւսթէպիտ բաշայի մը պէնտէներէն), Ճէլալ պէյ, Ցէթթան հաճի պէյ եէկէնի, Պայրագտար Զատէ Պէքիր (մականուանեալն Էյլէք), Արնաւուտ Սալիհ Պօշնաք։

Ասոնց ամբողջն ալ քրիստոնեաներուն խանութ բանալ տալու աշխատած են։

ՖԱՐՀԱԹ

ՕՍՄ. ԱԶԳ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Մերակոյտը ու Երեսփ. Ժողովը, Երէկ, համագումար նիստ կազմեցին։ Առաւանը բացուեցաւ ժամ 5ին Մերակոյտին նախագահ Սայիտ փաշայի նախագահութեամբ։ Քառորդ ժամու չափ դռնփակ խորհրդակցութիւն կատարուելէ ետքը, նիստը հրապարակային վերածուեցաւ։ Զանգըրլի երեսփոխան Թէվֆիք էֆ. առաջարկեց որ Սուլթանը Ազգային Ընդհանուր Ժողովին առջեւ ալ ընէ հպատակութիւն յայտնուելու արարողութեան միջոցին կատարած երդումը։ Գայսէրիի Երեսփոխան Դաարմ էֆ. յայտարարեց.

«Վեհապետը քանի որ միւնոյն ատեն Խալիֆէ է, մեր պարտքն է անոր խօսքին վստահիլ և հրամանին հնազանդիլ։ Սուլթանը, հպատակութիւն յայտնուելու արարողութեան միջոցին, մեր ատենապետին՝ Ահմէտ Բիզա պէյի ներկայութեանը երդում ըրած է, որով նորէն կրկնելու հարկ չկայ. անվստահութիւն կ'ենթադրէ։»

Բոլոր Ժողովականները «Քա՛ւ լիցի» ըսելով մերժեցին Դաարմ էֆ.ի վերջին խօսքը։ Նաֆի փաշա յայտարարեց թէ երդումը պէտք է կրկնուի։ Հաճի Մահիր էֆ. ըսաւ թէ երդումը քանի որ անգամ մը կատարուած է, այլեւս կրկնելու պէտք չկայ։ Երեսփոխաններէ ոմանք առաջարկեցին խնդիրը քուէի դնել։ Նախագահ Սայիտ փաշա յայտարարեց.

«Կատարուած վիճաբանութիւնները բաւական են, բայց, եթէ կը ներէք, խնդիրը քուէի դնելէ առաջ ըսելիք մը ունիմ։ Կ'ըսէք թէ ատենապետ Ահմէտ Բիզա պէյ, Երեսփ. Ժողովին ճիւղերը պտտելով, երդումին բանաձեւը ցոյց տուած և բսած է որ հպատակութեան յայտնուիլը այդ երդումով միայն պիտի կատարուի։ Ուրեմն դուք ալ երդումին տեղեկանալով հպատակութիւն յայտնեցիք։ Կատարելապէս վստահ ենք որ Վեհ. Սուլթանը երդում ըրած է և երդումը պիտի պահէ։ Միայն կը փափաքինք որ Սուլթանը, երբ որ ուզէ, Ազգային Ընդհանուր Ժողովին գալով կրկնէ այդ երդումը։ Երեսփոխաններն ալ դեռ երդունցած չըլլալով, վեհապետին օրինակին հետեւելով երդում ընեն։»

Նախագահը յետոյ խնդիրը քուէի դրաւ և ստուար մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ որ Սուլթանը իր երդումը կրկնէ Ազգային Ընդհանուր Ժողովին առջեւ։ Ապա որոշուեցաւ որ Սուլթանը այս չաբթու փափաքած օրը գալով երդումը կատարէ։ Նախագահ Սայիտ փաշա յետոյ յայտարարեց.

«Պէտք է հրատարակենք գահընկէցութեան և գահակալութեան մասին մեր տուած որոշումը։ Ատոր համար ալ պէտք է ատենագրութիւնը կարդալ։ Այդ ընթերցումը պէտք է կատարենք թէ Մուխթար պէյի յուղարկաւորութեանը երթանք։»

Էսքիշէհիրի երեսփոխան Թալաթ պէյ առաջարկեց նախ յուղարկաւորութեան երթալ։ Ատենադպիրը կարդաց ազատութեան բանակին հրամանատար Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի սա գրութիւնը՝ Երեսփ. Ժողովի ատենապետին ուղղուած.

«Վաղը (երէկ) հինգշաբթի պիտի կատարուի ազատութեան նահատակներէն սպայակոյտի հաղարապետ Մուխթար պէյի ու միւս երկու ընկերներուն յուղարկաւորութիւնը՝ գրոյս կցուած ծրագրին համաձայն։ Այդ մասին պէտք եղածը ձեր կարծիքէն կախում ունի։»

Սայիտ փաշա յայտարարեց.

«Բնական իրաւունքներուն հիմը ազատութիւնն է։ Մեզ համար հայրենասիրական ու ընկերական պարտականութիւն մըն է ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեանը անոնց որոնք մեր ազատութիւնը պահպանելու և պաշտպանելու եկող բանակին ամէնէն թանկագին անդամներէն էին և մարտիրոսացան։ Անշուշտ ամէնքս ալ պիտի մասնակցինք։ Ժամը 8ին կը գտնուինք որոշուած տեղը. հիմա դեռ ատեն ունինք։ Ստիպողական հեռագիր մը կայ, զոր կարդալու ենք։»

Ժողովը որոշեց որ յուղարկաւորութեան պահուն բանախօսեն Երեսփ. Ժողովէն Սելանիկի երեսփոխան Ճավիտ պէյ և Մերակոյտէն ալ Ղաղի Ահմէտ Մուխթար փաշա։ Ատենադպիրը յետոյ կարդաց ազատութեան բանակին հրամանատար Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի կողմէ Ազգ. Ընդհ. Ժողովոյ նախագահին ուղղուած հետեւեալ հեռագիրը.

«Բանակը նկատելով որ գահընկէց վեհապետին կ. Պոլսոյ մէջ բնակիլը մեր Հայրենիքին ու Ազգին համար խիստ չատ վնասակար պիտի ըլլայ, յարմար դատեց որ Սելանիկ բնակի։ Երէկ գիշեր թէ՛ ինք և թէ իր կողմէ յայտնուած փափաքի մը վրայ, որդին՝ Ապտիւրրահիմ էֆ. և հետեւորդներէն ոմանք Սելանիկ ղրկուեցան։ Բանակը կատարելապէս վստահ է Ե.ի գահընկէցութիւնը և Ապտ-իւլ-Համիտ Բ.ի գահակալութիւնը։

Առաջին երկու իրողութիւնները հակիրճ կերպով պարզուելէ յետոյ միայն պիտի կրնանք Ապտիւլ-Համիտի անձնական քաղաքականութիւնը ըմբռնել։

Ինչպէս արդէն ըսած ենք մեր Պաբսոնական Թուրքիա անուն գործին մէջ, Ապտ-իւլ-Ազիզ բացարձակ տէր ըլլալ կը թուէր իր կայսրութեան, երբ ծագեցաւ այն յեղափոխութիւնը, որ պիտի տապալէր զինքը։

Այդ յեղափոխութիւնը յապաղած էր երկու պետական մեծ մարդոց աղդեցութեան շնորհիւ, Ալի և Ֆուատ փաշաները, որոնք յաջորդաբար Եպարքոս ու արտաքին գործոց նախարար եղած էին։

Բայց երբ այդ երկու դիւանագէտները անհետացան քաղաքական բեմէն, իրենց կառավարական լիազօր ազդեցութեան միջոցին, այն ատեն ամէն օր դիւրաւ վերահասու եղաւ պատրաստուած անդունդին մեծութեան, հակառակ Ապտ-իւլ-Ազիզի և իր պալատականներու հակընդդէմ ջանքերուն։

Պատմութիւնը կ'արձանագրէ կարգ մը ճակատագրական դէպքեր, առանց կարենալու բացատրել զանոնք։ Այդպիսի ճակատագրական դէպքի մը բերմամբ էր որ երբ Ալի փաշա 1872ին մեռաւ, մինչեւ վերջը պայքարելէ յետոյ իր տիրոջ անհաշիւ և վտանգաւոր արարքներուն դէմ, իր ետին ձգեց այնպիսի անձ մը, որուն աղետալի ազդեցութեամբ պիտի կործանէր դրութիւն մը, մինչ Ալի փաշա իր աշխատակցին՝ Ֆուատ փաշայի հետ ազդուօրէն պաշտպանած էր զայն։

Մահմուտ Նէտիմ փաշան էր այդ մարդը։ Իր Եպարքոսութեան ատեն միշտ դիմումներ ըրաւ Ապտ-իւլ-Ազիզի պահանջումներուն և ռուսական դեսպանին ազդեցութեան։

Երեք տարի հազիւ անցած իր գահակալութենէն ի վեր, արդէն իսկ ամէն ինչ կը քայքայէր իր երկրին մէջ։

Ֆանի մը Հէրսէքցի ապստամբներու երեւումը Սթօլայի շրջակաները՝ 1875 օգոստոս ամսուն սկիզբը առաջ բերած էր այն տագնապը, որուն ծաւալումն ու սաստկութիւնը պատճառ եղան ռուսեւ-թուրք պատերազմին։ Այդ տագնապին միացած էր նաեւ Պուլկարիոյ ապստամբական շարժումը, որ նախապէս դարձաւ Պալքանները աւերող ջարդերուն։

Մինչ Եպարքոս Մահմուտ Նէտիմ փաշա կը հարստանար, Ապտ-իւլ-Ազիզի բոլոր պահանջումներուն տեղի տալով, և Պուլկար Եկեղեցիին անկախութիւնը կը ճանչնար զօրավար Իգնաթիէվի վստահութիւնը գրաւելու համար, անդին հաւատացեալներու Խալիֆան կը շարունակէր ձախող պատերազմներ մղուցանել իր զօրութեան, հարստութեան և հասոյթներու ճոխութեան մասին, զինքը շրջապատող պալատականներու խորհուրդով։

Ապտ-իւլ-Ազիզ չատ դրամ կը ծախսէր շինութիւններու համար. անհաշիւ կը մրսիկը, լիաբուռն դրամ վատնելով իր քմահաճոյքները գոհացնելու համար. իր ֆիզիկական ուժին և իր հեղինակութեան վրայ վստահ, Ապտ-իւլ-Ազիզ, հակառակ իր յանձնապատանութեան, արագօրէն կը գիմէր դէպի այն արիւնալի ազէաը, որուն հետեւանքները այնքան խորապէս պիտի ցնցէին Օսմ. Կայսրութեան հիմերը։

Թուրքիա այդքան դժուարին կացութեան մը մէջ չէր գտնուած երբեք։ Քայքայումը մօտալուտ էր։ Երկու ամիսէ ի վեր անախորժութիւն հռչակուած էր։ Ամէն կողմ ընդվզում կար, և իւղի պէս կը տարածուէր անընդհատ։

Իբր նախագուշակ նշան մեծ փոթորիկներու, արտակարգ զրոյցներ կը շրջէին Թուրքեւարեւելեան ամէն դասակարգերու մէջ։

Պուլկարիա կ'ընկճէր Պաշիպազուքներու Թուրին տակ։ Եպարքոս Մահմուտ Նէտիմ փաշա սխալած էր այդ մարդիկը Պուլկարներուն վրայ զրկելով, փոխանակ կանոնաւոր բանակի մը։ Իսկ Սերպիա ու Սեւ Լեռ պատերազմ հռչակելու վրայ էին։

Աւելի ծանրակշիռ երեւոյթ մը աչքի կը զարնէր. եւրոպական տէրութիւնները վստահութիւն չունէին որ Թուրք կառավարութիւնը պիտի կարենար բարեկարգութիւնը վերահաստատել երկրին մէջ. ուստի անգիտօրէն կը վիրաւորէին անոր արժանապատուութիւնը, խորհուրդ տալով թէ ինչպէս պէտք է վարուի իր քրիստոնեայ հպատակներուն հետ։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի (1)

ՀԱՄԻՏԵԱՆ ՐԷԺԻՄԸ

Գրեց՝ ԲՕԼ ՌԷԿԼԱ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

Ապտ-իւլ-Ազիզի բազաւորութեան վերջին օրերը եւ Մուրատի գահակալութիւնը

Օսմ. Կայսրութեան պատմութիւնը լեցուն է եղերերգական դէպքերով. սակայն պէտք է խոստովանիլ որ քիչ անգամ պատահած են այսքան բուռն, և ծանրակշիռ դէպքեր որքան 1875-1878ին։

Այդ դէպքերը, հետեւանք չարք մը սխալներու, որոնց ծագումը Մահմուտ Բ.ի և Ապտ-իւլ-Մէճիտի սիրապետութեան օրերէն կը սկսի, եւ եք մեծ իրողութիւններէ առաջ եկած են.

Ապտ-իւլ-Ազիզ Ա.ի անկումը. Մուրատ Ե.ի գահընկէցութիւնը և Ապտ-իւլ-Համիտ Բ.ի գահակալութիւնը։

Առաջին երկու իրողութիւնները հակիրճ կերպով պարզուելէ յետոյ միայն պիտի կրնանք Ապտիւլ-Համիտի անձնական քաղաքականութիւնը ըմբռնել։

Ինչպէս արդէն ըսած ենք մեր Պաբսոնական Թուրքիա անուն գործին մէջ, Ապտ-իւլ-Ազիզ բացարձակ տէր ըլլալ կը թուէր իր կայսրութեան, երբ ծագեցաւ այն յեղափոխութիւնը, որ պիտի տապալէր զինքը։

Այդ յեղափոխութիւնը յապաղած էր երկու պետական մեծ մարդոց աղդեցութեան շնորհիւ, Ալի և Ֆուատ փաշաները, որոնք յաջորդաբար Եպարքոս ու արտաքին գործոց նախարար եղած էին։

Բայց երբ այդ երկու դիւանագէտները անհետացան քաղաքական բեմէն, իրենց կառավարական լիազօր ազդեցութեան միջոցին, այն ատեն ամէն օր դիւրաւ վերահասու եղաւ պատրաստուած անդունդին մեծութեան, հակառակ Ապտ-իւլ-Ազիզի և իր պալատականներու հակընդդէմ ջանքերուն։

Պատմութիւնը կ'արձանագրէ կարգ մը ճակատագրական դէպքեր, առանց կարենալու բացատրել զանոնք։ Այդպիսի ճակատագրական դէպքի մը բերմամբ էր որ երբ Ալի փաշա 1872ին մեռաւ, մինչեւ վերջը պայքարելէ յետոյ իր տիրոջ անհաշիւ և վտանգաւոր արարքներուն դէմ, իր ետին ձգեց այնպիսի անձ մը, որուն աղետալի ազդեցութեամբ պիտի կործանէր դրութիւն մը, մինչ Ալի փաշա իր աշխատակցին՝ Ֆուատ փաշայի հետ ազդուօրէն պաշտպանած էր զայն։

Մահմուտ Նէտիմ փաշան էր այդ մարդը։ Իր Եպարքոսութեան ատեն միշտ դիմումներ ըրաւ Ապտ-իւլ-Ազիզի պահանջումներուն և ռուսական դեսպանին ազդեցութեան։

Երեք տարի հազիւ անցած իր գահակալութենէն ի վեր, արդէն իսկ ամէն ինչ կը քայքայէր իր երկրին մէջ։

Ֆանի մը Հէրսէքցի ապստամբներու երեւումը Սթօլայի շրջակաները՝ 1875 օգոստոս ամսուն սկիզբը առաջ բերած էր այն տագնապը, որուն ծաւալումն ու սաստկութիւնը պատճառ եղան ռուսեւ-թուրք պատերազմին։ Այդ տագնապին միացած էր նաեւ Պուլկարիոյ ապստամբական շարժումը, որ նախապէս դարձաւ Պալքանները աւերող ջարդերուն։

Մինչ Եպարքոս Մահմուտ Նէտիմ փաշա կը հարստանար, Ապտ-իւլ-Ազիզի բոլոր պահանջումներուն տեղի տալով, և Պուլկար Եկեղեցիին անկախութիւնը կը ճանչնար զօրավար Իգնաթիէվի վստահութիւնը գրաւելու համար, անդին հաւատացեալներու Խալիֆան կը շարունակէր ձախող պատերազմներ մղուցանել իր զօրութեան, հարստութեան և հասոյթներու ճոխութեան մասին, զինքը շրջապատող պալատականներու խորհուրդով։

Ապտ-իւլ-Ազիզ չատ դրամ կը ծախսէր շինութիւններու համար. անհաշիւ կը մրսիկը, լիաբուռն դրամ վատնելով իր քմահաճոյքները գոհացնելու համար. իր ֆիզիկական ուժին և իր հեղինակութեան վրայ վստահ, Ապտ-իւլ-Ազիզ, հակառակ իր յանձնապատանութեան, արագօրէն կը գիմէր դէպի այն արիւնալի ազէաը, որուն հետեւանքները այնքան խորապէս պիտի ցնցէին Օսմ. Կայսրութեան հիմերը։

Թուրքիա այդքան դժուարին կացութեան մէջ չէր գտնուած երբեք։ Քայքայումը մօտալուտ էր։ Երկու ամիսէ ի վեր անախորժութիւն հռչակուած էր։ Ամէն կողմ ընդվզում կար, և իւղի պէս կը տարածուէր անընդհատ։

Իբր նախագուշակ նշան մեծ փոթորիկներու, արտակարգ զրոյցներ կը շրջէին Թուրքեւարեւելեան ամէն դասակարգերու մէջ։

Պուլկարիա կ'ընկճէր Պաշիպազուքներու Թուրին տակ։ Եպարքոս Մահմուտ Նէտիմ փաշա սխալած էր այդ մարդիկը Պուլկարներուն վրայ զրկելով, փոխանակ կանոնաւոր բանակի մը։ Իսկ Սերպիա ու Սեւ Լեռ պատերազմ հռչակելու վրայ էին։

Աւելի ծանրակշիռ երեւոյթ մը աչքի կը զարնէր. եւրոպական տէրութիւնները վստահութիւն չունէին որ Թուրք կառավարութիւնը պիտի կարենար բարեկարգութիւնը վերահաստատել երկրին մէջ. ուստի անգիտօրէն կը վիրաւորէին անոր արժանապատուութիւնը, խորհուրդ տալով թէ ինչպէս պէտք է վարուի իր քրիստոնեայ հպատակներուն հետ։

(Շարունակելի)

հանուր դատախազը զինուորական ատեանին յանձնեց քննութեան տեղեկագիրները Միւրսէլ, Շիւքրի, Մուսա, Մահմուտ ու Իսմայիլ անուն անձերու և ատոնց տասերկու ընկերներուն, որոնք զինուորական շարժման օրը Ֆագիհի կողմը Օսմ. Մ. ու Յ. Բոմիդէին ճիւղին դուռը կոտրած և աւարառութիւններ կատարած են. նաեւ զինուորական ատեանին յանձնուեցան քննութեանց տեղեկագիրները Հասան Թահսին, Արտաշ ու Արթաքի անուն անձերուն որոնք զինուորական շարժման օրը ձեռնարկած էին ոստիկանութեան բանտը այրելով փախչիլ։

ՆԱՏԻՐ ԱՂԱ.—Սապահի խմբագիրներէն մէկը վերջերս ձերբակալուած անձերուն մօտ գացեր է։ Այդ խմբագիրը մանաւորաբար սապէս կը նկարագրէ Նատիր աղան.— «Այդ անձը անտարբեր էր և մեծ ախորժակով կը ճաշէր. յետոյ սկսաւ ծխել։ Նիհար մարդ մըն է. այնքան սեւ չէ. դէմքը ցցուած է։ Երկայնահասակ է. աչքերը ափրիկեան տարտամութիւն մը ունին։»

ԱՆԿԱԼԻՍԱՅԻ թղթակիցներուն կողմէ անցեալ չարաթ օրուան ու գիշերուան դէպքերուն վրայ իրենց լրագիրներուն ղրկուած հեռագիրներուն քառերը երեսուն հազարի կը հասնին։

ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՁԻՆՔԸԸԸ.—Ազատութեան բանակին հրամանատար Մահմուտ Շեվքէդ փաշա պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ փախստական զինուորներէն զէնք ստացողները, ի՛նչ տեսակ ալ ըլլայ, պէտք է զինուորական պահակոցներուն յանձնեն՝ ստացագիրի մը փոխարէն։ Հակառակ պարագային, խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին այդ կարգի զէնքեր ունեցողները։

ԿԱՀԵՍ ՓԵՇԱՔ Մէհմէտ Ֆէրիտ փաշա, երէկ, Բարիզէն Կ. Պոլիս դարձաւ։

ԻՏԱԼԻՈՅ դեսպանը, որ Նարոլի գացած էր, երէկ, Կ. Պոլիս դարձաւ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ԱԻՍՏՐԻՈՅ միջեւ կնքուած բրդոգործին վաւերացեալ օրինակը փոխանակուեցաւ երկու կառավարութեանց միջեւ։

ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՎԱՐՁԱԿԱԼՔ.—Որոշուած է իրենց ծննդավայրը ղրկել ազատարար բանակէն վեց վաշտ բէտիֆ և մէկ վաշտ կամաւոր։ Կառախումբեր պատրաստուած են ատոնց համար։ Գառնուկներ բաժնուած են այդ զինուորներուն, խնջոյք մը սարքելու համար։

ԽԱՖԹԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ.—Վաղը Երեսփ. ժողովին մէջ պիտի կարդացուի Մէհմէտ Ե. Կայսեր գահակալութեան Խաթթը Հիւմայունը։ Նոր Սուլթանը ներկայ պիտի գտնուի այդ ընթերցման։ Յետոյ Սուլթանը ժողովին խորհրդակցութեանց պիտի ունկնդրէ։

ՏՕԼՄԱԼՊԱՂՉԻՒ կայս. պալատան մէջ էլեկտրական լոյս պիտի գործածուի, և հեռաձայնի ու հեռագրի թելեր պիտի հաստատուին կայս. Իրատէի մը համաձայն։

Պ. ՖԱԼԻԷՐԻՒ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ.—Ֆրանսայի նախագահ Պ. Ֆալիէր սա շնորհաւորական հեռագիրը ուղղած է Մէհմէտ Ե. կայսեր.—«Ձեր Վեհափառութեան գահակալութեան առթիւ շնորհաւորութիւնս կը յայտնեմ և կը մաղթեմ որ երջանիկ ըլլաք։ Բոլոր սրտովս կը բաղձամ որ երկու երկիրներու յարաբերութիւնները աւելի ևս ամրապնդուին։»

ՆՈՐ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԱՌԱՏԱՋԵՒ ՆՈՒՈՒԵՐՆԸ.—Կայսրը ազգին նուիրած է կայսերական Դանձուն պատկանող բոլոր կալուածները, հողերը և ինչքերը։ Սեղմիքը Ֆինուն այս լուրը տալէ յետոյ ուրախութեամբ կ'աւելցնէ.—«Երբ Վեհապետը այսպէս պացուցանէ թէ կը սիրէ Ազգը, հարկաւ Ազգն ալ իր յարգանքի ու սիրոյ պարտականութեան մէջ զանցառու չպիտի գտնուի։»

ԵՐԼՏԸՂԻ ՊԱԼԱՏԸ ՊԱՂԱՏԱՊԱՏՈՒՄԵՆ ԵԱՆՁՆՈՒԱՆ.—Քաղաքապետ Հազիմ պէյ երէկ Երլտրզ երթալով պարտեզ և չրջանները յանուն քաղաքապետութեան ընդունած է։ Շարժուն ինչքերն ալ կը ցուցակագրուին։ Այդ գործողութիւնը ութը-տասը օր պիտի տեւէ։

ՀԱՄԻՏ ԱՆՕԹԻ ՄՆԱՑՈՒՆԸ.—Սէրվերի Ֆ Նուեմի մէջ կը կարդանք.—«Անցեալ երեքշաբթի օր Համիտի գահընկեցութիւնը ծանուցանելու համար Երլտրզ գացած պատուիրակներէն մէկուն յայտարարութեանց նայելով, Ապտ-իւլ-Համիտ տրտունջ յայտներ է 24 ժամէ ի վեր անօթի մնացած ըլլալուն համար և հացուզեր է։ Ինչպէս յայտնի է, աղատարար բանակը պաշարած ըլլալով Երլտրզը, արտաքին ամէն հաղորդակցութիւնէ զրկած էր։ Ընթերցողնե՛ր, սա աստուածային արդարութիւնը տեսէք. մեր աչքին առջեւ պատառ մը հաց չի գտներ ուտելու այն Ապտ-իւլ-Համիտը, որ մեզի սարսափ կ'աղդէր։ Բռնաւորներու նկատմամբ ատուածային զօրութեան տուած բարձրագոյն վճիռը ո՞րքան օրինակելի է. չէ՞...։»

ԿԱՀԵՍ. ԸՆԹՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ.—Այս օր Այասոֆիայի մէջ տեղի ունեցող Սէյլամլըքի արարողութիւնէն յետոյ Վեհ. Կայսրը դեսպանական մարմնոյն, բոլոր ազգերու հոգեւոր պետերուն և մայրաքաղաքիս սեղանաւորական և առեւտրական մեծ հաստատութեանց տնօրէններուն շնորհաւորութիւնները պիտի ընդունուի պաշտօնապէս։

ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ԱՇՏԵԼՈՒԹԻՒՆ.—Շիշլիի հիւանդանոցին մէջ գտնուող վիրաւոր զինուորներուն այցելեցին նաև Աւստրիոյ, Հոլանտայի դեսպանները, Աւստրիոյ դեսպանատան զինուորական կցորդը՝ իրենց տիկիններով։ Վիրաւորներուն այցելեցին և զգեստեղէն բաժնեցին Միտհատ և Ահմէտ Բասիմ փաշաներուն աղջիկները։

ԵՐԼՏԸՂԻ ՊԱԼԱՏԸ. — Վաղուընէ սկսեալ մինչեւ երկուշաբթի Երլտրզի պալատը այցելելու արտօնութիւն պիտի տրուի հասարակութեան։

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ.—Եւրոպական վեհապետներուն կողմէ Վեհ. Սուլթանին հասած շնորհաւորական հեռագիրներուն, երէկ առանձին առանձին պատասխանուեցաւ՝ Ն. Վեհափառութեան կողմէ։

ԴԱՆՁԻ ՄՈՒԽԹԱՐ ՓԱՇԱ.— Շաբաթը Orsnı կ'իմանայ թէ՝ Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշա ևս նոր կազմուելիք դահլիճին պիտի անդամակցի։

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐ. — Հերոս Նիազի պէյ առջի օր ընկերակցութեամբ Զրրչիս պէյի և զինուորներու Զամլըճայի կողմերը երթալով ութսուն հատ փախստական ձերբակալեց։ Ընդհարումի մը միջոցին աղատարար բանակէն երկու քաջարի զինուոր նահատակուեցան։

ԽԱՖԹԸԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ.— Դանակալութեան առթիւ նոր Սուլթանին Խաթթը Հիւմայունը վաղը ըստ սովորութեան Բ. Դրան մէջ ևս պիտի կարդացուի։

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՏՈՐԸԸ.—Այսթէֆանոյի բացերը գտնուող օսմ. նաւատորմը, հրամանատարութեամբ ծովակալ Բէքմբէլ փաշայի, Մարմարա պիտի մեկնի։

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐԸ՝ ԿԱՀԵՍ. ՊԱԼԱՏ.—Առջի օր Տոլմա Պաղչէի կայս. պալատը դիմող խմբագիրներուն յայտարարուեր է որ Ա. քարտուղարութեան յարկարաժնին մէջ յատուկ սենեակներ կահաւորուելէ վերջ, խմբագիրները արձակ համարձակ պիտի կարենան կայս. Պալատ երթալ։

ՎԼԻՏԱՏ ՊԷՅ պալատական ճարտարապետ անուանուեցաւ։

ՕՏԱՐ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸԸ, նոր կայսեր գահակալութեան առթիւ, իրենց նոր յանձնարարագիրները պիտի ներկայացնեն Վեհ. Կայսեր։

ԱՆՇԱՏՈՒԹԻՒ երկաթուղիին 14րդ չաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեդրի սապէս է.— Հայատար-Փաշա Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեդր) 7,505 ֆր., անցեալ տարիէն 770 աւելի և միւս չաբաթներէն ալ 292 աւելի։ Էսկիշէհր-Գոնեայի գիծ (445 քիլոմեդր) 3,716, անցեալ տարիէն 603 պակաս և միւս չաբաթներէն ալ 999 պակաս։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ա.ԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ

Անիծեալ բռնաւորին անկման և ազատութեան վերջնական հաստատումին առթիւ ընդհանուր ուրախութիւններուն մենք Հայերս ալ կը մասնակցինք իրրեւ ամէնէն կարեւորներէն մէկը օսմ. ցեղերուն. բայց ե՞րբ Հայուն ուրախութիւնը անխառն եղած է. և մինչ օսմ. միւս բոլոր ցեղերը կը ցնծան, մենք Հայերս մէկ աչքով ժպտելու և միւս աչքով լալու դառն հարկն տակ կը գտնուինք։ Հայ անմեղ արիւնը կը վազէ, կը վազէ՝ ու կը վազէ. կիլիկեան հողը ոռոգուեցաւ Հայու արիւնով. անարգ և կոպիտ մոլեռանդութիւնը, որ բան մը չի ճանչնար, ոչ յառաջդիմութիւն, ոչ ազատութիւն, ոչ հաւասարութիւն, ոչ մէկ մարդկային բան, զարկաւ Կիլիկիոյ միակ տարրը որ այդ երկիրը բարգաւաճման ճամբուն մէջ դնելու արգաւանդ ու գեղեցիկ գործունէութեան անձնամատոյց եղած էր՝ անցեալ յուլիս 11էն ի վեր. իսլամ խաւարակուռ մոլեռանդութիւնը որ վարժուած է աւերակներու վրայ թագաւորելու, չհանդուրժեց այս շարժումին. ոտքի ելաւ, խուժեց և զարկաւ այն ձեռքը որ երկրին պայծառութեանը և շէնութեանը կ'երկննար։ Ու այդ ձեռքը ինկաւ՝ ճղակրտոր։

Ազատութեան, ցեղերու հաւասարութեան և արդարութեան հաստատումէն ետքը՝ Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ տակաւին տեսնուի որ ցեղ մը ուրիշ ցեղի մը վրայ իշնայ և գաղանաբար կոտորէ զայն. ասիկա չա՛տ, անսահման կերպով աւելի ահաւոր և ծանր պարագայ մըն է քան բոլոր այն կոտորածները որ տեղի ունեցան բռնապետական շրջանին։

Օսմ. սահմանադրական կառավարութիւնը—ուրիշ կառավարութիւն ունի՞նք ինն ամսէ ի վեր—ուղղակի և անճողոպրելի կերպով ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ է կիլիկեան կոտորածներուն։ Եւրոպայի՞ դիմենք բողոքելու համար, ինչպէս կ'ընէինք համիտեան բէժիմին ատենը. ո՛չ. որո՞ւ դիմենք բողոքելու համար, կեանքի, ինչքի և պատուի ապահովութիւն ուզելու համար. Եւրոպայի՞ նորէն. ո՛չ. Օսմ. Սահմանադրական կառավարութիւնը ի՞նչ է ուրեմն. ո՞վ է պատասխանատուն Ատանայի և շրջականներուն մէջ վազած հեղեղումներուն. որո՞ւն օձիքէն բռնենք. ի՞նչ է ասա։ Ահա տասնըեօթը օրէ ի վեր կիլիկեան սահմաններուն մէջ ժողովուրդ մը անգթօրէն կը բնաջնջուի, ու սահմանադրական կառավարութիւնը անտարբեր կը դիտէ հրդեհի, աւերումի և կոտորումի այդ զարհուրելի տեսարանը։ Հաղարաւոր մարդիկ, ամբաւոր սրածութեան վերապրողները կ'իյնան կիսամեռ, սովալլուկ. մնացածն ալ թող պիտի տրուի որ անօթութենէ՞ փճանայ։ Ա՞յս է սահմանադրական կառավարութեան մը պարտականութիւնը։ Այս ուրախութիւնները որ բովանդակ Թուրքիան կը խայտացնեն, ի՞նչ հեգնութիւն մըն են Հայերուս համար, սուգի, արցունքի, ողբի և կոծի ուխտուածներուս համար։ Ինը ամիս առաջ այս միեւնոյն կայսատօնին մասնակցեցանք այնքան մեծ խանդավառութեամբ. ի՞նչ եղաւ վարձատրութիւնս. Ջարդ, Ջարդ և դա՛րձեալ Ջարդ. ինչէ՞ն գիտանք որ ինը ամիս ետքն ալ միեւնոյն վարձատրութեան չպիտի արժանանք։

Անհարիր է կացութիւնս։ Ժամանակ է որ վերջնական լուսաբանութեան մը յանգինք։ Ջարդուիլը դիւրին բան չէ։ Ա՛լ կ'օգտէ. վերջ մը պէտք է տրուի այս ոճիրներուն։ Կիլիկիոյ ոճիրները պէտք է փոխարինուին ամէնէն օրինակելի պատիժներով. և այս պատիժներուն ամէնէն սոսկալիովը պէտք է պատժուի այն քըստմնելի և արիւնկզակ հայակերը, որ կը կոչուի Ատիլ պէյ և որ օսմ. սահմանադրական կառավարութեան էն կարեւոր ատոռներէն մէկը կը գրաւէ. պէտք է վարքաշէլ այդ մարդը, հաչիւ պահանջել իրմէ, հազարաւոր զոհերուն արեան հաչի՛ւը։

Արդարութի՛ւն կը պահանջենք. Արդարութի՛ւն։ Ա՛լ ամէն բանի չափերն ու սահմաններն անցան։ Ա՛լ կարելի չէ համբերել։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԱՏԱՆԱՅԻ ՋԱՐԴԸ

ՎԱՐՁԱՊԵՏԻՆ ՄՕՏ ԴԻՄՈՒՄ

ԿԱՒԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՔ ԱՌԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Պատր. Տեղապահ Արշարունի Սրբազան Խառն ժողովոյ որոշման համաձայն երէկ ընկերակցութեամբ Տ. Հմայեակ եպս.ի և Քաղաք. ժողովոյ ատենապետ Ստեփան էֆ. Դարաեանի, որոնց հետ կը գտնուէր նաեւ գործակատար Դամէր էֆ., կէս օրէն ետք Այաս Փաշա՝ վարչապետ Թէվֆիգ փաշայի ապարանքը գնաց։ Տեղապահ Սրբազանը մատոյց Ազգին կողմէ պատրաստուած յիշատակագիրը (մուխթէրէ) որ հետեւեալ պահանջումները կը պարունակէր. Ա.— Փութով ուտելիք, հանդերձեղէն և դեղ ղրկել, վիրաւորեալները դարմանելու համար։ Ա. տանայի թաղապետական բժիշկներուն խիստ հրամաններ ուղղելով հանդերձ, տեղւոյն մէջ վարձեալ մասնաւոր բժիշկներ կարգել։ Բ.— Արկածեալները պատրաստելու համար, առժամեայ կերպով չէնքեր վարձել, և միւս կողմէ ամէնէն մօտ եղող նաւահանգիստներէն ատաղձ ղրկելով տնակներ շինել։ Գ.— Կողոպտուած գոյքերը իրենց բուն տէրերուն վերադարձնելու համար, կողոպտողներուն և յափշտակիչներուն ձեռքէն անմիջապէս գրաւել։ Դ.— Վերջին դէպքերու բուն իսկ հեղինակները և պատասխանատուները պատերազմական ատեանին առջեւ հանուելով դատել և խստիւ պատժել ուրիշներուն օրինակ ըլլալու համար։ Տեղապահ Սրբազանը թերանցի եւս խնդրեց որպէս զի կառավարութեան կողմէ ուսուցեալներէն բաշխուի թշուառ ժողովրդեան և վրաններ դրուին հրկիզեալներուն տրամադրութեան ներքեւ, վանդի Պատրիարքարանի ղրկած և ղրկելիք նպաստները անբաւական են՝ բաղդատմամբ աղէտին մեծութեանը։ Յետոյ անմիջական կերպով զինուորական յանձնաժողով մը կազմուելով այստեղ՝ Ատանա ղրկուի, եղեռնագործները դատելու և պատժելու համար անաչառօրէն։ Վարչապետ Թէվֆիգ փաշա կարդաց յիշատակագիրը և ուշադրութեամբ ունկնդրելով պատգամաւորութեան յայտարարութիւններուն, խոստացաւ անմիջական գոնացուցում՝ հեռագրաւ հարկ եղած հրամանները ուղղելով Ատանա։

Տեղապահ Սրբազանը խնդրեց միանգամայն որ Ատանայի Հայոց առաջնորդարանին և Կ. Պոլսոյ ազգ. Պատրիարքարանին միջեւ հեռագրական փոխանակութիւնները անարգել և ձրիաբար կատարելու հրահանգ տրուի, որուն նոյնպէս հաւանեցաւ Վարչապետը։ Պատգամաւորութիւնը շնորհակալութիւն յայտնելով վերադարձաւ Բերա՝ ուր նոր հեռագիր մը հասած էր թէ՝ «2000 Թուրքեր պաշարած են Զօք Մէրզմէնը, որով այնտեղ ալ Ջարդի ու Թալանի երկիւղ կայ»։ Տեղապահ Սրբազանը այս հեռագիրը անմիջապէս վարչապետին ղրկեց գործակատարին միջոցաւ՝ զգաստելով նոր վտանգը։

*** Տեղապահին հրամանաւ հեռագրուեցաւ Մանչէսթրի Հայ վաճառականներուն, որ Ատանայի վերջին դէպքերուն առթիւ հաւաքուած 300 ոսկին Օսմ. Պանքայի Ատանայի մասնաճիւղին միջոցաւ և հեռագրական հրամանով կրնան ղրկել կեդր. վարչութեան պատուիրակ Տ. Դէորդ Ծ. վրդ. Ասլանեանի։

*** Ատանայէն և շրջականներէն վերջին դէպքերուն առթիւ Պատրիարքարան հասած երեսունէ աւելի հեռագիրները Տեղապահին կողմէ այսօր յանձնուեցան Համազգային Ցանձնաժողովին որ իր երկրորդ նիստը կը գումարէ Բերայի արուեստանոցի սրահին մէջ։

*** Հաճընէն երէկ տօքթ. Նագգաշեանի քաշուած հեռագիր մը նոյնպէս կը գուժէ այդ քաղաքին մէջ տիրող սարսափը, քանի որ ութը օրէ ի վեր իսլամները պաշարած են զիրենք և Ջարդելու կը սպասեն։ 10,000 հոգի եկեղեցիին մէջ փակուած օգնութիւն կ'աղաղակեն։ Զօրքերն ալ կը մասնակցին թալանին և ոյժ կուտան խուժանին. մինչեւ հիմայ Հայոց 1000 տունը և վանքը այրած են։ Երկու օր առաջ հակառակ եկեղեցիէն Հայերը ճերմակ դրօշ պարզելնուն, դարձեալ գընդակահարութիւնը չարունակուեցաւ։ Կառավարութիւնը մեղսակից է։ Այսօր Ջարդի ու թալանի պիտի սկսին եղեր։

*** Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի հրամանով առջի օր Բ. զօրաբանակէն չորս վաշտ գիւղոր ղրկուեցաւ Ատանա։ Երբ գօրքերը հոն հասնին պաշարման վիճակ պիտի հրատարակուի։

*** Հայ երեսփոխաններէ ոմանք երէկ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցան հանրօգուտ շինութեանց նախարար Նորատունկեան էֆ.ի հետ, և խնդրեցին որ փութացուին ղրկուելիք նպաստները, քանի որ կառավարութիւնն ալ արդէն խոստացած է։ Նորատունկեան էֆ. խոստացաւ հարկ եղածը ընել անմիջապէս։

*** Ատաբազարէն 30 ոսկի ղրկուեցաւ Պատրիարքարան ի նպաստ Ատանայի արկածեալներուն։

*** Թայմզ կը գրէ թէ Ատանայի սոսկալի Ջարդին հետեւանքով 15000 Հայեր անպատսպար և անօթի մնացած են։ Դրամական նպաստ կը խնդրուի Անգլիայէն։ Նպաստները պէտք է ղրկել Պայպ Հաուզ։

*** Եհեթ Կազէդա և Իքտամ կ'ըսեն թէ՝ թէեւ Ատանայի մէջ դարձեալ Ջարդերու և թալաններու ձեռնարկեր է խլամ խուժանը, բայց կառավարութեան ձեռք առած ազդու միջոցներուն շնորհիւ առաջքը առնուեր է այդ բանին։ Հետեւաբար կը հերքուի թէ Ատանայի մէջ նոր Ջարդ ու հրդեհ պատահած է։

ԵՕԱՆՆԷՍԲԷՈՒԻ կապակէն մաս մը դրամ կը գտնուէր Օտեսայի պանքային մէջ։ Նախընթացօր նոյն դրամատունը 35,000 ֆրանքի այդ գումարը, ղրկեց ազգ. Պատրիարքարան։

ԼՈՆԴԻՆ ՊՕԱԿ.— Մշոյ առաջն. փոխանորդ Տ. Վարդան վրդ. Ցակոբեան հետեւեալ հերքմնագիրը ղրկած է մեզի Մշոյ մէջ կատարուած իբր թէ բռնի ամուսնութեան մը մասին.— «Մանզուսմի էֆֆեար լրագրոյ 1326 թիւ և երեքշաբթի օրուայ հրատարակութեամբ «Բռնի ամուսնութիւն Մուշի մէջ» վերնագրի ներքեւ և Շաւարշ-Միքէլ սառագրութեամբ յօդուած մը լոյս տեսած էր. յօդուածագիրը պատմելով Սամսոյ Քոփ գիւղացի աղջիկ և տղու մը իրար առեւանգելու պարագաները, կ'ըսէր թէ հակառակ հարսի անհամաձայնութեան, կանչուրտուքներուն, պոռչրտուքներուն, քահանան բռնի պսակադրութիւնը կատարեր է. բացարձակ կերպով սուտ և գրուածքն ալ նկարագրէ ղուրկ մէկու մը գործ կը համարուի, որովհետեւ պսակադիր՝ Տ. Խաչատուր քահանայ Մելքոնեան՝ բնիկ Դաշտի Վարդենիս գիւղէն ըլլալով, հիւր կ'ապրի քաղաքիս մէջ և կը կատարէ ճիկրաչէն թաղի կրօն. պէտքերը. աղջիկը ո՛չ իր թաղի ծխականներէն և ո՛չ ծանօթներէն է, միայն Սասունէն Մուշ լերուած ըլլալով, Առաջնորդարանիս 908 սեպտ. 21 թիւ հրամանագրով արտօնուած է սոյն քահանան երթալ և ձրի պսակել ու ոչ թէ ինքնագլուխ։

Յօդուածագիր պարո՛նը, թէ ի՛նչ բանէ ազդուած, վիճակիս այդ պարկեշտ ու ուղղամիտ քահանայի դէմ լեղուագարութեամբ գրիչ չարժած է, պատճառն արեւուս պէս յայտնի է։ Սիրահարութեամբ առուանգուած սոյն աղջկայ փեսան և պարագաները, առաջին առթիւ յօդուածագիր (Պ. Միք. Կարապետեանի) հօրեղբայր՝ Տ. Յարութիւն քահանային դիմեր ու փափաք յայտներ պակուելու, բայց յօդուածագիր պարոնը, իբր փոխանորդ հօրեղբօրը մէկ օսմ. ոսկի պսակադրամ պահանջած ատեն, տղուն կողմէ կը մերժուի և չի տրուիր, որով կ'արտօնուի Տ. Խաչատուր Հօր պակ դնելու. այդ առթիւ ելեր սուտ յերիւրանքներով քահանան մրոտել ուզեր է։ Բայց գալով այն ի՛նչ խօսքին որ կ'ըսէ թէ «Առաւօտուն պարտէզ չրջագայած ատեն, մայրը եկաւ ինձ պատմեց եւայլն» այդ ալ սուտ է. եթէ իրօք մայրը իրեն պատմեր է, ինչու օր մըն ալ չեկաւ առաջնորդարան պատմելու. կարծեմ երկու նրշանախօսներու անհամաձայնութեան վրայ մինչեւ այսօր բողոք մը լսուած չէ։ Արդ, յանուն արդարութեան և ի պատիւ Վարդենիս գիւղի առաջին նահատակ Մարգար վարժապետին, կը խնդրենք սոյն երկտողը հրատարակել ի բուժումն գայթակղեալ մտքերու։»

ՔՈՒԷՏԻ ՖՕՆԻԷ ԷԺԻԲՍԻԷՆ

3% տոկոսաւոր պարտաթուղթեր Վիճակահանութիւն 1909 Ապրիլ 15ի 1886ի փոխառութիւն.— 299րդ վիճակահանութիւն

253,749 թիւը 100,000 ֆր. կը շահի։

Հետեւեալ 25 թիւերը 1000ական ֆր. կը շահին.

15354	85481	188637	253257	326631
28294	94789	190594	283998	437539
34533	111640	200106	284489	370352
62178	114561	218683	306901	378084
84423	127794	228737	317419	399420

1903ի փոխառութիւն. 78րդ վիճակահանութիւն

447,875 թիւը 100,000 ֆր. կը շահի։

Հետեւեալ 25 թիւերը 1000ական ֆր. կը շահին.

424788	470123	559536	610427	688906
428219	496687	576205	664313	703769
447118	531240	579377	667610	755992
455228	541891	581967	678799	770697
468892	549808	604414	678934	774785

Վճարումները պիտի կատարուին Մայիս 1էն սկսեալ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԹԷՀԵՐԱՆ, 29 ապրիլ. —Շահը, Կ. Պոլսոյ դէպքերու տպաւորութեան ներքեւ, խոստացեր է ընդհանուր ներում շնորհել Դաւրէժի քաղաքական յանցաւորներուն։ Միւս կողմէ Շահը տարտամ պատասխաններ կուտայ իրեն ուղղուած հեռագիրներուն, որոնք Սահմանադրութեան վերահաստատութիւնը կը խնդրեն։ Մարանդի կուսակալը, Ռաքիմ խանի հրասանին վրայ, ռուս յառաջապահներուն ղեկուցած է թէ չի կրնար թոյլատրել իրենց յառաջխաղացումը մինչեւ որ չհասնին Այն-իւտ-Տէօվլէի կողմէ սպասուած հրահանգները։ Շահը Ռաքիմ խանի հեռագրած է թէ ո և է ընդդիմութիւն պէտք չէ ընել Ռուսերու յառաջխաղացումին, այլ իր զօրքերով նահանջելու է։ Թէհրանի ռուսական դեսպանատունը ծանուցած է Պարսիկ կառավարութեան թէ ռուս զօրքերը այն ատեն միայն Դաւրէժ պիտի մտնեն, երբ իրենց ներկայութիւնը խնդրուի։

ԼՈՆԴՈՆ.— Թէհրանէն հասած քանի մը հեռագիր կ'ըսեն թէ Շահին գլխաւոր նախարարները հրաժարած են։ Ազատական դահլիճ մը պիտի կազմուի։ Շահը խոստացեր է քանի մը օրէն Սահմանադրութիւն հռչակել, Ռուսիոյ ու Անգլիոյ ներկայացուցիչներուն ու ազատականներուն կողմէ յայտնուած կարծիքներուն թելադրութեամբ։

ԲԱՔՈՒ. — Ռուս կառավարութիւնը ֆրանսականէն խնդրած է յանձնումը թէրորիսթ Թէօտորովի, որ երկու տարի առաջ փորձած էր սպաննել կոմս Վիթթէն։ Կը հաւաստուի թէ Թէօտորով զգայացուցիչ յայտնութիւններ ըրած է Բարիզի ռուսական քօմիդէին։

ԲԱՔՈՒ. — Պ. Ֆալիէր այս առտու Բարիզ դարձաւ ինեն ընկերացող նախարարներու հետ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, Ապրիլ 16/29

Օսմ. Բանս. Միացեալ 4%	Օ. Ո.	101 18
Ամէնէն բարձր գին	»	101 23
Ամէնէն վար գին	»	101 14
Բուսելի Երկաթուղի գոց	ֆր.	172 50
Ամէնէն բարձր գին	»	172 87
Ամէնէն վար գին	»	172 50

ԲԱՑՈՒՄ, Ապրիլ 17/30

Օսմ. Բանս. Միացեալ 4% Ֆ.Կ.	Օ. Ո.	101 16½
» » » ժամը 5ին	»	101 16
Բուսելի Երկաթուղի	ֆր.	172 75
» » ժամը 5ին	»	172 75

ՕՍՄ. ՀՈՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔ

[illegible] Դեկտեմբեր 8/20ի Կայս. Իրատարակ թագակ. [illegible]

ԻԷ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ — Հոկտ. 1908

ՏՈՒՐՔԵՐ		Թառն հասոյթներ	Տարեշրջանի նախորդ ապահեռու թառն հասոյթները	Գումար 1908 Հոկտ. 31 Նոյ. 13	Գումար 1907 Հոկտ. 31 Նոյ. 13	Տարբերութիւն 1907ի հետ աղրատամբ
		ՕՍ	ՕՍ.	ՕՍ	ՕՍ	ՕՍ.
Վեց Տուրքեր	Միախոտ (յետամնացներէ Գանձում)	—	—	—	—	—
	Ադ	110466 77	705376 73	815843 50	8696 5 53	— 53772 03
	Դրոշմաթուղթ	31164 24	222242 77	253407 01	245778 08	+ 7628 93
	Ոգեկոչ ըմպելիք	5577 59	133800 13	149377 72	153525 02	4147 30
	Զկնարան	4338 14	23869 89	48208 43	45692 83	+ 2515 60
	Մետաքս	4846 47	97864 32	1027 0 9	126873 61	— 24162 82
	Ցաւելուածական մաքսեր %	90563 91	536631 62	6 195 53 *)	28 182 82	+ 347012 71
Միախոտ	Հասոյթք Էժրէն	— —	5625 0	562500 —	5625 0	— —
	Ծխախոտ (մենաշնորհ) Էժրիի շահուց մասնակցութ.	— —	5643 17	5643 17	4852 18	790 99
	Հարկ Գուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն միւսքը 1 ՕՍ 0 ոսկի	14005 92	16547 11	179481 03	161049 5	+ 18431 48
Զանազան հասոյթներ	Ցաւելուած Կիպրոսի հասոյթից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակազրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	— —	51298 —	51298 —	51298	— —
	Արեւ. Ռումելիի տրկն. հարկէն Թէսպէքիի տուրք, Մաքսատունէն փխնկզբ. վճրի.	— —	76013 16	76013 16	101350 88	25337 72
	Սերպիոյ, Գարատաղի, Գուլկարիոյ եւ Ցունաստանի բաժին ինկած պարտք	— -	25000 —	25000	50000	— —
	Զանազան հասոյթներ	1848 33	4434 94	10283 27	13986 89	— 3703 62
	Գաւառներու մէջ դատներու վաճառումէն ստացած շահ	1696 39	4705 13	6401 52	6952 70	— 551 18
	Գանձուն հետ եղած հաշիւ	719 53	4220 19	4939 72	8431 96	— 3192 24
	Համագումար	285227 69	2633075 16	2918302 85	26 7090 05	+ 2612 2 80

	Հասոյթներու վերաբերեալ ծարտարագործական և մասնաւոր ծախքեր	195439 09	169068 03	
	Պաշտօնէութեան ծախքեր (կեդրոնատեղի և գաւառները)	180775 64	179180 50	
	Զանազան ծախքեր » »	37578 02	46511 21	
	Գաւառներէ մնացորդ հաշիւներ	2238 02	5737 52	
	Ռէֆթիկ տուրքին հետ տրուիլը ծխախոտի Ռէժիին	37500 -	37500	
	Պետական գանձուն հաշուէն մնացած պահանջ	531 11	—	
	Համագումար	454061 92	437995 26	
	Զուտ գումար	2464240 93	2219094 79	
	«Վերադնուած Ռումելիի երկաթուղիի արժեթուղթերու ու ամրթի և պարգեւաւոր պարտաթուղթերէն գոյացած գումարներ	25158 76	35003 85	
	Պահանջող հաշիւ ներկայ տարեշրջանի ամրթիսմանի հաշուէն	33863 36	41694 54	
	Ընդհանուր շահ	2524263 0	2295793 18	
	Միացեալ Փոխոխեալ Պարտքի ամրթիսմանի վճարումը	813920 36	826375 88	
	Ռումելիի երկաթուղիի պարտաթուղթերուն ընդհանուր տոկոսներուն վճարումը	334548 31	156445 43	
	Ցաւելեալ հասոյթներու հարիւրին 75ի մասնակցութիւն, կայս. կառավարութեան յանձնուած ի հաշիւ	29 518 36	225229 49	
	Անուկին մէջ պատրաստ դրամ	450985 76	154056 72	
		631290 26	933685 36	
	Համագումար	2523263 05	2295793 18	

Ի Դիմաց Վարչական խորհուրդին

Նախագահ Ա. ՀԷՆՐԻ

Վարչական խորհրդոյ անդամ ԹԷՍԹԱ

Կ. Պոլիս, 21/3 ապրիլ 1909

(1) Այս գումարը կը ներկայացնէ 1907 յունիս 29/12 յուլիսէն սկսեալ կատարուած վճարումները, երբ մաքսատուրքին յաւելումը ի գործ դրուած է։

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԹԱՐԻՔ 1828–1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԹԱՐԻՔ 9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿԱՊԵՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆի ապահովագրեալոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն աժան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ԵԼՆ. ԵԼՆ.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՅՍԷՐԼԵԱՆ

Պես ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթրբեր Օղլու Բասաժ։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

HAMMOND ՀԱՄՄՈՆԴ

ԳՐԵՐԸ ԲՈԼՈՐՎԻՆ ՏԵՍԱՆԵԼԻ 2 ԳՈՅՆ ԳՐՈՂ

Ե Ի

ՎԱՅՐԿԵՆԱՊԷՍ ՓՈԽԱԴՐԵԼԻ ԳՐԵՐ ԶԱՆԱԶԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

ԿԱԼԱԹԱ Քիւշիւք Թիւնել խան

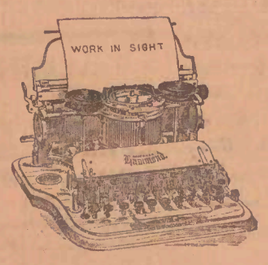

130 ԶԱՆԱԶԱՆ ՁԵՒ ԳՐԵՐ

30 ՏԱՐԲԵՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՌԻՇԱՄ Մ. ՊՕՆՏ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱԹԱԼՕԳԸ ԶՐԻ

Համբնցն է որ կը գրէ Ֆրանսերէն, անգլիերէն, հայերէն եւ յունարէն

վերջապէս 30 լեզու մէկ մեքենայի վրայ 20—13

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈԳՅ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

ԻՆՔՆԻՐ կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մը է տղոց եւ տարակազմներու համար։

50 38

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Cowmerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Ապրիլ

Դշ. 15/28 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասօն, Տրապիզօն, Ռիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 15/28 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։

Եշ. 16/29 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։

Եշ. 16/29 Օտեսա. ժամը 4ին։

Ուր. 17/30 Սկվատօրօլ. ժամը 10ին։

Շբ. 18/1 Օտեսա. ժամը 10ին։

Շբ. 18/1 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂԱՏԻՍ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ. երու երթկեաց.

1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ՊՈՆԵԼ — ԷՐԷՃԼԷ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

Կայարան		Կոխմբ. 622 Ուղղ. եւ Ճմբ. Հեռագիր
Գանիա	մկն.	11 —
Գաշին խան		11 31
Զուամբա		12 15
Արդզ էօրէն		12 43
Մանասասէ		1 12
Գաբաման	ժմ.	1 43
	մկ.	1 58
Սիարօվա		2 24
Այրանճէ-Տէրպէնտ		3 14
Ալաճա		3 50
Լրէյլի	ժմ.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու	ժմ.	5 —

Դ Ա Ր Զ

Կայարան		Կոխմբ. 621 Ուղղ. եւ Ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
	ժմ.	5 38
Էրէյլի	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճա-Տէրպէնտ		8 31
Սիարօվա		9 13
Գաբաման	ժմ.	9 37
	մկն.	9 52
Մանասասէ		10 25
Արդզ էօրէն		10 54
Զուամբա		11 30
Գաշին խան		12 06
Գանիա	ժմ.	12 35

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Սահիէ» շոգենաւը, նաւապետ Ֆինուլէյ, կիրակի, 2 մայիս 1909 (Ը. Տ.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 4 մայիս 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Մէնզալէհ» շոգենաւը նաւապետ Ֆրիմէն մայիս 8ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քաթափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

Բաղարատ ԴԱՐԵԳԻՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵ ՈՒԹԻԻՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ Վ'ԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նալչը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.

Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէք Գաբու թիւ 10.

Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.

Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.

Գալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12

Գալաթիա, Մ. Ա. Անկէլիու, Գրանի հրապարակ.

Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.

Գալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12

Թիւնէլ խան.

Մեծ Կղզի, Ըէսուլ էֆ.

Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիու, Գրանի հրապարակ.

Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.

Գալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12

Դորթակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառ. 228 առն Ուղ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 224 խառն Իրկ.
Ժ. Վ.				Ժ. Վ.
10 20	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմ.	1 32
11 02	»	Կէօքէէ Քրրբ	մկն.	12 52
12 —	»	Մապնէր Բաւնար	»	12 10
12 59	»	Ալաճաուն	»	11 12
1 41	»	Զէքիւրլէր	»	10 23
2 40	»	Տէօյէր	»	9 35
3 09	»	Իհսանիյէ	»	8 50
3 34	»	Համամ	»	8 24
3 44	»	Կոզլիկէօլ Համամ	»	8 14
4 11	ժմ.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	7 43
4 31	մկն	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմ.	7 22
5 11	»	Գէլիք Ջոպանլար	»	6 50
6 06	»	Ջայ	»	6 03
6 51	»	Իսհաքլու	»	5 10
7 15	»	Նասրխան	»	4 45
7 46	»	Աղ Շէհիր	»	4 23
8 18	»	Ազարի քէօյ	»	3 43
9 —	»	Զավուշէր քէօյ	»	3 05
9 38	»	Իլկին	»	2 33
10 25	»	Գասրն-Քանը	»	1 39
11 20	»	Մէրայ-Իսի	»	12 57
11 52	»	Մէյատան	»	12 17
12 52	»	Բաւնար Գայը	»	11 12
1 30	ժմ.	Գոնիա	մկն	10 30
Իրիկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառ. 122 առն Ուղ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ
Ժ. Վ.				Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմ.	10 —
1 44	»	Աղ Բաւնար	մկն	9 18
1 24	»	Ալբիւ Քէօյ	»	8 46
2 4	»	Գէյլիք Ախուր	»	7 [illegible]
[illegible]	»	Սարիքէօյ	»	7 1
4 58	»	Գիչէր		6 4
4 35	»	Սապիլէր		5 27
5 9		Գէյլիք Քէօփրի		5 —
6 3	»	Բոյաթլի		4 16
7 21	»	Մալի Քէօյ		[illegible]
[illegible] 15	»	Սէնճան Քէօ.		1 [illegible]
9 —	»	Էնկիրիւ		1
Իրիկ.				[illegible]

ՀԱՄԻՏԷ - ԱՏԱԼԻԱ ՁԱՐ

ԵՐԹ Կառ. [illegible] առն Ուղ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. [illegible] խառն Իրկ.
Ժ. Վ.				Ժ. Վ.
7 17	մկն	Համիտիէ	ժմ.	6 [illegible]
7 35	»	Աստ Բազար	մկն.	5 40

ԱԼԱՇԵՀԻՐ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Ուղ 322 խառ. Ուղ.	324 խառ. Իրկ.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալաշեհիր մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմ.	1 25	11 35

ԴԱՐՁ

Կայարան	Ուղ 321 խառ. Ուղ.	323 խառ. Իրկ.
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն	12 10	10 55
Ալաշեհիր ժմ	12 30	10 35

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏՍՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց ամրութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 190է աւելի տարբեր վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին մթմիայ Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց. Գոն Մարչէի դիմաց թիւ 343 և 345 դրկին
) 2. » » Պալաթա Սէրայի դիմաց

Գալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եանա.
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց

Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2.
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 18.

Սկիւտար) Ջարչը Պոյը, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա. Մեծ փողոց. թիւ 343 և 345 դրկին. Սարդիս պէյ Տիւզ Օղլուի առանը։

16

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆր.	9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	»	142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ հիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։

50—25

Ընդհանուր գործակալ Թուրիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՎԻՉ եւ ԸՆԿ

Պոլիս, Անանիասիս խան